

MERSİN ÜNİVERSİTESİ KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
YAYINLARI
MERSIN UNIVERSITY PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF
CILICIAN ARCHAEOLOGY

OLBA

XXX

(Ayrıbasım / Offprint)

KAAM YAYINLARI

OLBA

XXX

© 2022 Mersin Üniversitesi/Türkiye

ISSN 1301 7667

Yayıncı Sertifika No: 51520

OLBA dergisi;

ARTS & HUMANITIES CITATION INDEX, EBSCO, PROQUEST

ve

TÜBİTAK-ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanlarında taranmaktadır.

Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün (DAI) Kısaltmalar Dizini'nde 'OLBA' şeklinde yer almaktadır.

OLBA dergisi hakemlidir. Makalelerdeki görüş, düşünce ve bilimsel değerlendirmelerin yasal sorumluluğu yazarlara aittir.

The articles are evaluated by referees. The legal responsibility of the ideas, opinions and scientific evaluations are carried by the author.

OLBA dergisi, Mayıs ayında olmak üzere, yılda bir kez basılmaktadır.

Published each year in May.

KAAM'ın izni olmadan OLBA'nın hiçbir bölümü kopya edilemez.

Alıntı yapılması durumunda dipnot ile referans gösterilmelidir.

It is not allowed to copy any section of OLBA without the permit of the Mersin University

(Research Center for Cilician Archaeology / Journal OLBA)

OLBA dergisinde makalesi yayımlanan her yazar, makalesinin baskı olarak ve elektronik ortamda yayımlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını OLBA dergisine devretmiş sayılır.

Each author whose article is published in OLBA shall be considered to have accepted the article to be published in print version and electronically and thus have transferred the copyrights to the Mersin University

(Research Center for Cilician Archaeology / Journal OLBA)

OLBA'ya gönderilen makaleler aşağıdaki web adresinde ve bu cildin giriş sayfalarında belirtilen formatlara uygun olduğu takdirde basılacaktır.

Articles should be written according to the formats mentioned in the following web address.

Redaktion: Doç. Dr. Deniz Kaplan

OLBA'nın yeni sayılarında yayınlanması istenen makaleler için yazışma adresi:

Correspondance addresses for sending articles to following volumes of OLBA:

Prof. Dr. Serra Durugönül

Mersin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

Çiftlikköy Kampüsü, 33342 Mersin - TURKEY

Diğer İletişim Adresleri

Other Correspondance Addresses

Tel: +90 324 361 00 01 • 14730 / 14734

Fax: +90 324 361 00 46

web mail: www.kaam.mersin.edu.tr

www.olba.mersin.edu.tr

e-mail: sdurugonul@gmail.com

Baskı / Printed by

Ulusoy Ofset Matbaacılık Reklamcılık İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti.

Turhan Cemal Beriker Bulvarı No.210 Seyhan / ADANA

Tel: +90 322 432 22 32 Fax: +90 322 431 69 94 • Sertifika No: 51520

Grafik / Graphic

Digilife Dijital Basım Yay. Tan. ve Org. Hiz. San. ve Tic. Ltd. Şti.

Güvenevler Mah. 1937 Sk. No.33 Yenişehir / MERSİN

Tel: +90 324 231 14 16 • www.digilifemersin.com

MERSİN ÜNİVERSİTESİ KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
(KAAM) YAYINLARI-XXX
MERSIN UNIVERSITY PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF
CILICIAN ARCHAEOLOGY (KAAM)-XXX

Editörler

Serra DURUGÖNÜL
Murat DURUKAN
Gunnar BRANDS
Deniz KAPLAN

OLBA Bilim Kurulu

Prof. Dr. Mehmet ÖZDOĞAN (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Fikri KULAKOĞLU (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Serra DURUGÖNÜL (Mersin Üniversitesi)
Prof. Dr. Marion MEYER (Viyana Üniversitesi)
Prof. Dr. Susan ROTROFF (Washington Üniversitesi)
Prof. Dr. Kutalmış GÖRKAY (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. İ. Hakan MERT (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Eda AKYÜREK-ŞAHİN (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. Yelda OLCA Y-UC KAN (Anadolu Üniversitesi)

MERSİN

2022

İçindekiler / Contents

Abdulkadir Özdemir – Abdulvahap Onur Bamyacı Murat Höyük Early Bronze Age Metal Figurine (<i>Murat Höyük Erken Tunç Çağı Metal Heykelciği</i>)	1
Fatma Şahin – Erkan Alkaç Tepebağ Höyük'ten (Ovalık Kilikia) MÖ 7. ve 6. yüzyıl Batı Anadolu Seramikleri (<i>The 7th and 6th Century BCE Western Anatolian Pottery from Tepebağ Höyük -Cilicia Pedias-</i>).....	21
Bülent Kızılduman – Seren S. Öğmen Taşlıca-Mersincik. A Multicultural Meeting Point (<i>Çok Kültürlü Yapının Buluşma Noktasında Taşlıca-Mersincik</i>)	45
Elif Özer – Ahmet Türkan – Zerrin Erdinç Aizanoi Kuzey Nekropolis'ten Bir Terrakotta Mask (<i>A Terracotta Mask From the North Necropolis of Aizanoi</i>)	83
Asil Yaman Amos Arkeolojik Yüze Araştırmalarında Ele Geçen Seramikler (<i>The Pottery from the Archaeological Surveys at Amos</i>)	113
Dragoş Măndescu Rhodian Amphora Stamps at the Foot of the Carpathians. New Evidences from the Dacian Settlement at Cetățeni (<i>Karpatların Eteklerinde Rhodos Amphora Mühürleri. Dacia Bölgesindeki Cetățeni'den Yeni Buluntular</i>)	129
Asena Kızırlıslanoğlu Elaiussa Sebaste Amphoraları Işığında Geç Antik Dönemde Karadeniz Bölgesi ve Kilikia İlişkileri (<i>The Relation of the Black Sea Region with Cilicia in Late Antique Period in the Light of the Elaiussa Sebaste Amphorae</i>)	159

Zeliha Gider-Büyüközer Knidos'tan Sıra Dışı Profil ve Bezeme Şemasına Sahip İki Taç Bloğu (<i>Two Crown Blocks with Extraordinary Profile and Ornamental Schemes from Knidos</i>)	181
Aytekin Büyüközer – Ertekin M. Doksanaltı – İbrahim Karaoğlan Knidos'un Doğu Nekropolisinden Bir Mezar: Saranda Tümülüsü ve Buluntuları (<i>A Tomb from the Eastern Necropolis of Knidos: Tumulus of Saranda and its Findings</i>)	217
Mevlüt Eliüşük – Mehmet Tekocak – Yaşar Ünlü Korykos'tan Üç Kaya Mezarı ve Buluntuları Üzerine Bir Değerlendirme (<i>An Evaluation on Three Rock-Cut Tombs and their Findings from Korykos</i>)	253
Betül Gürel Phaselis Antik Kenti Ostotheekleri (<i>Ostotheks of Phaselis</i>)	289
İlkay Göçmen The Oldest Stone Bridge of Anatolia: The Tarsus Bridge (<i>Anadolu'nun En Eski Taş Köprüsü: Tarsus Köprüsü</i>)	307
Nihal Tünen-Önen – Aykan Akçay Re-Evaluation of Three Milestones from Lycia with Digital Epigraphy Studies (<i>Lykia'dan Üç Miltaşının Dijital Epigrafi Çalışmalarıyla Yeniden Değerlendirilmesi</i>)	327
Ertan Yıldız – Fatih Onur Likya ve Karia Arasında Sınır Bölgesi Olarak Oktapolis (<i>Octapolis as the Border Region between Lycia and Caria</i>)	347
Hüseyin Uzunoglu Akmonia'dan Bir Phratra Üyesine Ait Yeni Bir Mezar Yazıtı (<i>A Newly Discovered Funerary Inscription from Akmonia Recording a Member of a Phratry</i>)	363
Güray Ünver New Dedicatory Inscriptions from Knidos (<i>Knidos'tan Yeni Adak Yazıtları</i>)	373
Emine Bilgiç-Kavak – Bilge Yılmaz-Kolancı Attouda Kentinden Yeni Bir Agonistik Yazıt (<i>A New Agonistic Inscription from Attouda</i>)	395

MERSİN ÜNİVERSİTESİ
KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
BİLİMSEL SÜRELİ YAYINI ‘OLBA’

Amaç

Olba süreli yayını; Küçükasya, Akdeniz bölgesi ve Ortadoğu’ya ilişkin orijinal sonuçlar içeren Arkeolojik çalışmalarda sadece belli bir alan veya bölge ile sınırlı kalmaksızın 'Eski Çağ Bilimleri'ni birbirinden ayırmadan ve bir bütün olarak benimseyerek bilim dünyasına değerli çalışmaları sunmayı amaçlamaktadır.

Kapsam

Olba süreli yayını Mayıs ayında olmak üzere yılda bir kez basılır. Yayınlanması istenilen makalelerin en geç her yıl Kasım ayı sonunda gönderilmiş olması gerekmektedir.

1998 yılından bu yana basılan Olba; Küçükasya, Akdeniz bölgesi ve Ortadoğu’ya ilişkin orijinal sonuçlar içeren Prehistorya, Protohistorya, Klasik Arkeoloji, Klasik Filoloji (ile Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri), Eskiçağ Tarihi, Nüvizmatik ve Erken Hıristiyanlık Arkeolojisi alanlarında yazılmış makaleleri kapsamaktadır.

Yayın İlkeleri

1. a- Makaleler, Word ortamında yazılmış olmalıdır.
b- Metin 10 punto; özet, dipnot, katalog ve bibliografya 9 punto olmak üzere, Times New Roman (PC ve Macintosh) harf karakteri kullanılmalıdır.
c-Dipnotlar her sayfanın altına verilmeli ve makalenin başından sonuna kadar sayısal süreklilik izlemelidir.
d-Metin içinde bulunan ara başlıklarda, küçük harf kullanılmalı ve koyu (bold) yazılmalıdır. Bunun dışındaki seçenekler (tümünün büyük harf yazılması, alt çizgi ya da italik) kullanılmamalıdır.
2. Noktalama (tireler) işaretlerinde dikkat edilecek hususlar:
 - a) Metin içinde her cümlemin ortasındaki virgülden ve sonundaki noktadan sonra bir tab boşluk bırakılmalıdır.
 - b) Cümle içinde veya cümle sonunda yer alan dipnot numaralarının herbirisi noktalama (nokta veya virgül) işaretlerinden önce yer almalıdır.

c) Metin içinde yer alan “fig.” ibareleri, parantez içinde verilmeli; fig. ibaresinin noktasından sonra bir tab boşluk bırakılmalı (fig. 3); ikiden fazla ardışık figür belirtiliyorsa iki rakam arasına boşluksuz kısa tire konulmalı (fig. 2-4). Ardışık değilse, sayılar arasına nokta ve bir tab boşluk bırakılmalıdır (fig. 2. 5).

d) Ayrıca bibliyografya ve kısaltmalar kısmında bir yazar, iki soyadı taşıyorsa soyadları arasında boşluk bırakmaksızın kısa tire kullanılmalıdır (Dentzer-Feydy); bir makale birden fazla yazarlı ise her yazardan sonra bir boşluk, ardından uzun tire ve yine boşluktan sonra diğer yazarın soyadı gelmelidir (Hagel – Tomaschitz).

3. “Bibliyografya ve Kısaltmalar” bölümü makalenin sonunda yer almalı, dipnotlarda kullanılan kısaltmalar, burada açıklanmalıdır. Dipnotlarda kullanılan kaynaklar kısaltma olarak verilmeli, kısaltmalarda yazar soyadı, yayın tarihi, sayfa (ve varsa levha ya da resim) sıralamasına sadık kalınmalıdır. Sadece bir kez kullanılan yayınlar için bile aynı kurala uyulmalıdır.

Bibliyografya (kitaplar için):

Richter 1977 Richter, G., Greek Art, New York.

Bibliyografya (Makaleler için):

Corsten 1995 Corsten, Th., “Inchriften aus dem Museum von Denizli”, Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi III, 215-224, lev. LIV-LVII.

Dipnot (kitaplar ve makaleler için)

Richter 1977, 162, res. 217.

Diğer Kısaltmalar

age.	adı geçen eser
ay.	aynı yazar
vd.	ve devamı
yak.	yaklaşık
v.d.	ve diğerleri
y.dn.	yukarı dipnot
dn.	dipnot
a.dn.	aşağı dipnot
bk.	Bakınız

4. Tüm resim, çizim ve haritalar için sadece "fig." kısaltması kullanılmalı ve figürlerin numaralandırılmasında süreklilik olmalıdır. (Levha, Resim, Çizim, Şekil, Harita ya da bir başka ifade veya kısaltma kesinlikle kullanılmamalıdır).

5. Bir başka kaynaktan alıntı yapılan figürlerin sorumluluğu yazara aittir, bu sebeple kaynak belirtilmelidir.
6. Makale metninin sonunda figürler listesi yer almalıdır.
7. Metin yukarıda belirtilen formatlara uygun olmak kaydıyla 20 sayfayı geçmemelidir. Figürlerin toplamı 10 adet civarında olmalıdır.
8. Makaleler Türkçe, İngilizce veya Almanca yazılabilir. Türkçe yazılan makalelerde yaklaşık 500 kelimelik Türkçe ve İngilizce yada Almanca özet kesinlikle bulunmalıdır. İngilizce veya Almanca yazılan makalelerde ise en az 500 kelimelik Türkçe ve İngilizce veya Almanca özet bulunmalıdır. Makalenin her iki dilde de başlığı gönderilmelidir.
9. Özeti altında, Türkçe ve İngilizce veya Almanca olmak üzere altı anahtar kelime verilmelidir.
10. Figürlerde çözünürlük en az 300 dpi; format ise tif veya jpeg olmalıdır. Bunlar word'a gömülü olmaksızın bağımsız resimler olarak gönderilmelidir.
11. Dizilim (layout): Figürler ayrıca mail ekinde bir defada gelecek şekilde yani düşük çözünürlükte pdf olarak kaydedilerek dizilimi (layout) yapılmış şekilde yollanmalıdır.
12. Metin, figürler ve figürlerin dizilimi (layout); ayrıca makale içinde kullanılan özel fontlar 'zip'lenerek, We Transfer türünde bir program ile bilgisayar ortamında gönderilmelidir; çıktı olarak gönderilmesine gerek yoktur. İstendiği takdirde hepsi Dergi Park'a yüklenebilir.

MERSIN UNIVERSITY
‘RESEARCH CENTER OF CILICIAN ARCHAEOLOGY’
JOURNAL ‘OLBA’

Scope

Olba is printed once a year in May. Deadline for sending papers is the end of November each year.

The Journal ‘Olba’, being published since 1998 by the ‘Research Center of Cilician Archeology’ of the Mersin University (Turkey), includes original studies done on prehistory, protohistory, classical archaeology, classical philology (and ancient languages and cultures), ancient history, numismatics and early christian archeology of Asia Minor, the Mediterranean region and the Near East.

Publishing Principles

1. a. Articles should be written in Word programs.
 - b. The text should be written in 10 puntos ; the abstract, footnotes, catalogue and bibliography in 9 puntos ‘Times New Roman’ (for PC and for Macintosh).
 - c. Footnotes should take place at the bottom of the page in continuous numbering.
 - d. Titles within the article should be written in small letters and be marked as bold. Other choices (big letters, underline or italic) should not be used.
2. Punctuation (hyphen) Marks:
 - a) One space should be given after the comma in the sentence and after the dot at the end of the sentence.
 - b) The footnote numbering within the sentence in the text, should take place before the comma in the sentence or before the dot at the end of the sentence.
 - c) The indication fig.:
 - *It should be set in brackets and one space should be given after the dot (fig. 3);
 - *If many figures in sequence are to be indicated, a short hyphen without space between the beginning and last numbers should be placed (fig. 2-4); if these are not in sequence, a dot and space should be given between the numbers (fig. 2. 5).

- d) In the bibliography and abbreviations, if the author has two family names, a short hyphen without leaving space should be used (Dentzer-Feydy); if the article is written by two or more authors, after each author a space, a long hyphen and again a space should be left before the family name of the next author (Hagel – Tomaschitz).
3. The ‘Bibliography’ and ‘Abbreviations’ should take part at the end of the article. The ‘Abbreviations’ used in the footnotes should be explained in the ‘Bibliography’ part. The bibliography used in the footnotes should take place as abbreviations and the following order within the abbreviations should be kept: Name of writer, year of publishment, page (and if used, number of the illustration). This rule should be applied even if a publishment is used only once.

Bibliography (for books):

Richter 1977 Richter, G., Greek Art, New York.

Bibliography (for articles):

Corsten 1995 Corsten, Th., “Inschriften aus dem Museum von Denizli”, Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi III, 215-224, pl. LIV-LVII.

Footnotes (for books and articles):

Richter 1977, 162, fig. 217.

Miscellaneous Abbreviations:

op. cit.	in the work already cited
idem	an author that has just been mentioned
ff	following pages
et al.	and others
n.	footnote
see	see
infra	see below
supra	see above

4. For all photographs, drawings and maps only the abbreviation ‘fig.’ should be used in continous numbering (remarks such as Plate, Picture, Drawing, Map or any other word or abbreviaton should not be used).
5. Photographs, drawings or maps taken from other publications are in the responsibility of the writers; so the sources have to be mentioned.
6. A list of figures should take part at the end of the article.

7. The text should be within the remarked formats not more than 20 pages, the drawing and photographs 10 in number.
8. Papers may be written in Turkish, English or German. Papers written in Turkish must include an abstract of 500 words in Turkish and English or German. It will be appreciated if papers written in English or German would include a summary of 500 words in Turkish and in English or German. The title of the article should be sent in two languages.
9. Six keywords should be remarked, following the abstract in Turkish and English or German.
10. Layout: The figures of the layout, having lesser dpi, should be sent in pdf format.
11. Figures should be at least 300 dpi; tif or jpeg format are required.
12. The article, figures and their layout as well as special fonts should be sent by e-mail (We Transfer).

ATTOUDA KENTİNDEN YENİ BİR AGONİSTİK YAZIT

Emine BİLGİÇ-KAVAK – Bilge YILMAZ-KOLANCI *

ABSTRACT

A New Agonistic Inscription from Attouda

This paper introduces an unpublished Greek agonistic inscription recorded during the epigraphic survey research carried out in 2021 within the scope of Attouda and its surrounding. The inscription was discovered embedded in one of the interior walls of a residential building in the Kuru District of the present-day Hisar Village in Sarayköy. The statue base bearing the inscription in question has been recorded on the interior wall of this nearly destroyed square-planned structure. The inscription is the first theatrical inscription found in the city so far. Metrodoros, the son of Metrodoros who is also the biological son of Claudius Thallus, is honored by the homeland in the inscription. Metrodoros was both a herald (κῆρυξ) and a comic actor (κωμῳδός). This is the first inscription documenting the names of Metrodoros and his father Claudius Thallus in the city which is also important with respect to recording these names and contributing the prosopography of Attouda. Unlike the published agonistic inscriptions recorded in the city so far, the person honored in this inscription is introduced with the names of two fathers. Another striking point is that the name of the agon in the fifteenth line seems intentionally deleted, an intervention that has also been observed in two published agonistic inscriptions found in the city. Based on the praenomen “Claudius” and letter forms, the inscription is dated to the 1st century AD and later.

Keywords: Attouda, Caria, Agonistic Inscription, Herald, Comic Actor.

* Dr. Emine BİLGİÇ-KAVAK, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Kampus, Antalya-TR. E-posta: emineblgc@windowslive.com. Orcid No: 0000-0002-7736-4019.

Arş. Gör. Dr. Bilge YILMAZ-KOLANCI, Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Kampus, Denizli-TR. E-posta: bilgeeyilmaz@gmail.com. Orcid No: 0000-0003-2774-0829.

2021 yılı Attouda ve çevresi yüzey araştırmaları, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 12.07.2021 tarih ve 161.01-1545564 sayılı izniyle gerçekleştirilmiştir. Bu sezon içerisinde yapılan çalışmalar, “Attouda ve Çevresi Yüzey Araştırması Projesi” ile Türk Tarih Kurumu, Koç Üniversitesi Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezi (Proje No: KU AKMED 2021/P.1055) ve Pamukkale Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi (Proje Numaraları: 2021HZDP017 ve 2020BSP001) tarafından desteklenmiştir. Araştırmalara destek veren tüm kurumlara teşekkür ederiz. Ayrıca, bu makaleye konu edilen yazıtın değerlendirme aşamasında görüş ve önerileriyle desteğini esirgemeyen hocamız Dr. Öğr. Üyesi Nurşah Çokbankır-Şengül'e yürekten teşekkür ederiz.

ÖZ

Bu makalede Attouda ve Çevresi Yüzey Araştırması kapsamında 2021 yılında gerçekleştirilen epigrafik araştırmalarda kayda geçirilen Hellence yeni bir agonistik yazıt tanıtılmaktadır. Yazıt, günümüz Sarayköy ilçesi Hisar Köyü Kuru Mahallesi'nin doğusunda bir konut yapısının duvarında tespit edilmiştir. Kare plan şemasındaki konut yapısı neredeyse tamamen yıkılmış bir durumda olup yazıtlı heykel kaidesi yapının iç kısmına bakan duvarında kayıt altına alınmıştır. Bu belge, kentte bulunan ilk teatral yazıt örneğini teşkil etmektedir. Yazıtta Metrodoros oğlu, - ve Claudius Thallus'un asıl oğlu- Metrodoros vatan tarafından heykeli dikilmek suretiyle onurlandırılmaktadır. Metrodoros hem tellal (κῆρυξ) hem de komedy aktörüdür (κωμῳδός). Metrodoros ve babası Claudius Thallus'un isimleri kentte ilk kez bu yazıtla birlikte belgelenmektedir. Söz konusu isimlerin ilk defa kullanılması yazıtın Attouda kentinin prosopografisine katkıda bulunması bakımından önem taşımaktadır. Kentte şimdiye kadar kayıt altına alınan yayımlı agonistik yazıtlardan farklı olarak bu yazıtta onurlandırılan kişi iki baba ismi ile tanıtılmaktadır. Yazıtta dikkat çeken bir diğer nokta ise on beşinci satırda agon isminin kasıtlı olarak silinmiş olmasıdır. Bu durum kentte bulunan yayımlı iki agonistik yazıtta da görülmektedir. Yazıt, "Claudius" gens ismi ve harf karakterleri dolayısıyla MS 1. yüzyıl ve sonrasına tarihlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Attouda, Karia, Agonistik Yazıt, Tellal, Komedyen.

Günümüz Denizli ili Sarayköy ilçesinin Hisar Mahallesi'nde yer alan Attouda antik kenti Salbakos Dağı üzerine konumlanmıştır. Kent, Karia ve Phrygia bölgeleri arasında bir sınır hattı oluşturduğu için gelişim sürecinde her iki bölgenin de etkisinde kalmış olması muhtemeldir. Attouda'da şimdiye kadar geniş kapsamlı bir yüzey araştırması ya da kazı çalışması yapılmamış; fakat araştırmacılar tarafından farklı başlıklar altında çalışılmıştır¹. Bu çalışmalar arasından epigrafik olanlara ilişkin yayımlar 1890 yılında G. A. Radet, 1897'de G. C. Anderson, 1981 yılında A. R. R. Sheppard, 1994'de H. Malay, 2005 yılında P. J. Thonemann ve F. Ertuğrul, 2008'de T. Ritti tarafından gerçekleştirilmiştir. 1939 yılında MAMA VI'da Attouda'ya ilişkin yayımlı ve o güne değin henüz yayımlanmamış yazıtlar bir araya getirilerek derlenmiştir. Bu yazıtlar arasında agonistik içerikli olanlar dikkat çekmektedir. Bunun nedeni kentte diğer türlere oranla sayıca fazla olmalarıdır. Agonistik yazıtlar, kentten şimdiye kadar yayımlanmış epigrafik belgelerin yaklaşık dörtte birini oluşturmaktadır. Bu yazıtlarda adı geçen yarışmacılardan sadece iki tanesi heykelleri dikilerek onurlandırılmışlardır; bunlardan birisi danışma ve halk meclisi tarafından onurlandırılan çocukların *stadion* koşusunda şanlı bir şekilde mücadele etmiş olan, Adrastos Lokrus'un oğlu Marcus Aurelius Apellas², diğeri ise Dionysios oğlu Pausanias oğlu Pausanias'ın oğlu, en iyi olanların çocuğu, nam-ı diğer Andrianteia (Ἀνδριάντεια) yarışmasında çocukların güreşini kazanmış olan Neikias'tır³. Kentten, güreş kategorisinde yarışan ve galibiyet kazanan başka sporculara ait iki yazıt daha yayımlanmıştır. Yazıtlardan birisi çocuk

1 Söz konusu çalışmalar için bk. Şimşek 2002, 229-245; Şimşek – Okunak 2002, 83-92; Şimşek 2016, 627-648; Şayın 2016; Söğüt 2017, 241-260; Özdemir – Şimşek 2021, 229-248; Türkoğlu 2021, 289-346; Yılmaz-Kolancı 2021, 57-76.

2 MAMA VI, 73.

3 MAMA VI, 76.

güreşinde mücadele etmiş ve kazanmış olan Claudius Adeimantos'un oğlu Oreion'a aittir⁴. Diğer yazıtta ise yetişkin erkeklerin güreşini kazanan, Makarios oğlu Makarios vatan tarafından onurlandırılmaktadır⁵.

Attouda'dan sporcuların olasılıkla Küçük Asya'da düzenlenen yerel Pythia ve Olympia gibi oyunlara katıldıklarını belgeleyen yazıtlar da yayımlanmıştır⁶. Bunlardan ilki Marcus Aurelius Atticus Aleksandros'un bir Olympia yarışında yetişkin erkeklerin pankration müsabakasını kazandığını bildiren yazıttır⁷. İkinci yazıtta ismi bilinmeyen bir sporcunun Olympia, Herakleia ve Adrastea oyunlarında yarıştığı ifade edilmektedir⁸. Bir diğer yazıtta Kataples oğlu Marcus Aurelius Karminios'un Attouda'daki Pythia oyunlarının pankration müsabakasını kazandığı bilgisi verilmektedir⁹. Agonistik yazıtların sonucunda ise ismi kırılma nedeniyle belli olmayan bir yarışmacının Pythia Adrianteia (Πυθίων Ἀδριαντηῶν) oyunlarına katıldığı görülmektedir¹⁰.

Bu makaleye konu edilen epigrafik belge Attouda'da ilk kez tespit edilen teatral bir yazıttır. Vatan tarafından onurlandırılan Metrodoros oğlu – ve Claudius Thallus'un asıl oğlu- Metrodoros hem bir tellal (κῆρυξ) hem de komedyak aktörü (κωμωδός) olarak verilmektedir¹¹. Aynı kişinin tellallığın yanı sıra farklı bir kategoride de yarışması durumu Roma Dönemi agonistik yazıtlarında görülmektedir¹². Bir yarışmacı farklı dallarda yarışabilmekte ve periyodik oyunlardaki tüm kategorilerde galibiyet aldığında *περιοδονίκης* unvanını almaktaydı¹³. Bu şekilde farklı kombinasyonların örnekleri başka kentlerdeki yayımlı yazıtlarda bulunmaktadır¹⁴. Söz konusu bu yazıtlarda yarışmacılar tellal kategorisi de dahil başka dallarda galibiyet almıştır. Laodikeialı (periodonikes) Publius Aelius Artemas kayda değer galipler arasındadır. Bu şahıs Olympia (MS 139), Capitolia, Actia, Isthmia (beş kez), Pythia, Panathenaia (MS 149/150) ve bir dizi yerel festivalde tellal yarışmalarında galip gelmiştir¹⁵. Miletos'tan C. Iulius Bassus, MS 177 yılında Olympia'da tragedya ve komedyak dallarında (κῆρυκας, τραγωδοῦς, κωμωδοῦς, διά πάντων) sayısız galibiyet almıştır¹⁶. Phrygia'da Hierapolisli M. Flavius Antoninus iki kez *περιοδονίκης* olmuştur¹⁷. Sinoplu Valerius Eclectius MS 245, 253, 257 ve 261 yıllarında düzenlenen oyunlarda tellal kategorisinde dört kez taç giymiştir¹⁸. Aynı kişinin sadece hem tellal hem de

4 MAMA VI, 80.

5 CIG 3951.

6 Antikçağda Anadolu'daki agonlar için bk. Mitchell 1990, 183-193; Çokbankir 2010; Erol-Özdizbay 2011; Çokbankir-Şengül 2013, 151-161; Altın 2015.

7 Sheppard 1981, 26-7, no. 7; ayrıca bk. SEG 31, 1103.

8 Radet 1890, 238-9, no. 14; ayrıca bk. MAMA VI, 81.

9 Radet 1890, 238, no.13.

10 MAMA VI, 82.

11 κῆρυξ için bk. Liddle – Scott – Jones 1996, 949-50; ayrıca bk. Golden 2004, 93-4. κωμωδός için bk. Liddle-Scott-Jones 1996, 1018. Ayrıca tiyatro sanatçılarına ilişkin bk. Chaniotis 1994, 89-108.

12 Wolicki 2002.

13 Liddle – Scott – Jones 1996, 1380; Golden 2004, 130.

14 Crowther 1994, 197.

15 Moretti 1953, 196, no. 70.

16 Moretti 1953, 215-218, no. 74.

17 Crowther 1994, 197.

18 Moretti 1953, 263-268, no. 90.

aktör kategorisinde yarışmasına dair de epigrafik belgeler de mevcuttur. Pampylia'da Side kentinden M. Aurelius Philoksenos hem tellal hem de komedy aktörü olarak (κῆρυκα καὶ κωμωδόν) galibiyet kazanmıştır¹⁹. Küçük Asya dışında Atina'dan da κωμωδός καὶ κῆρυξ olan kimselerin onurlandırıldığı yazıtlar kayıt altına alınmıştır²⁰.

Tellallar (κῆρυξ), oyunlarda galibiyet kazananların isimlerini seslendirerek onların taç giyme törenlerinde yer alırken bir noktadan sonra kendileri yarışmacı olmuşlardır²¹. MÖ 396 yılından itibaren tellallar yarışmalarla seçilmeye başlanmıştır²² ve kazanan tellal oyunların resmi tellalı yapılmıştır²³. Tellalların rekabetinde ses ana kriterdir²⁴. Tellallık yarışmasına dair ayrıntılar net olarak bilinmemekle birlikte, başarının yarışmalarda kazananların adını (patronym ve ethnikonuyla birlikte) en gür, coşkulu, net, kusursuz ve tek nefeste seslendirmekle ölçüldüğü düşünülmektedir²⁵. Tellallığın bir yarışma kategorisi olarak yerleşmesiyle kazananlar görevlendirilmiş yerel bir tellal tarafından değil seçilmiş en iyi kişi tarafından ilan edilmiştir.

Tellal ve Komedy Aktörü Metrodoros'un Onurlandırılmasına İlişkin Agonistik Yeni Bir Yazıt

Attouda kenti 2021 yılı yüzey araştırmaları sırasında günümüz Hisar Köyü'nde Kuru Mahallesi olarak isimlendirilen mahallenin doğusunda 121 ada 1 numaralı parselde yazıtlı bir heykel kaidesi tespit edilmiştir (bk. Fig. 1). Söz konusu kaide, Aydın Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 24.12.2009 tarihli, 2511 sayılı kararıyla 242 Envanter numarasıyla tescil edilen bir konut yapısının duvarında şipolien olarak kullanılmıştır. Beyaz mermerden kaidede çerçeve içerisinde yirmi bir satırlık, iki yerinde kırık olmakla birlikte tek parça ve ters bir şekilde konumlandırılmış bir yazıt bulunmaktadır (bk. Fig.2). Fakat kaidenin on beşinci satırında kasıtlı bir silme işlemi görülmektedir (Fig. 3).

Ölçüler: Yük.: 1.12 m; Gen.: 0.50 m; Gör. Der.: 0.46 m; Harf Yük.: 0.02 m

Tarih: MS 1. yüzyıl (Claudius gens ismi ve harf karakteri dolayısıyla)

ἡ πατρις
2 Μητρόδωρον Μη-
τροδώρου φύσει
4 δὲ Κλ(αυδίου) Θάλλου
υῖὸν ἀνδρὸς λει-

19 I.Side 130.

20 IG II², 3161; IG VII, 4151.

21 Tellalların yarışmayı kazananları anons etmesine ilişkin ilk anlatım Pindaros'tan gelmektedir (6. 103. 2). Tellalların oyunlardaki görevine ilişkin ayrıca bk. Crowther 1994, 143-45.

22 Golden 2004, 116; Miller 2006, 84-5.

23 Wolicki 2002.

24 Crowther 1994, 140-1.

25 Wolicki 2002.

6	τουργοῦ κήρυκα
	καὶ κωμοδὸν ἄ-
8	[γω]μιστήν παρά-
	[δο]ξον ἐνδόξως
10	ἀγωνισάμενον
	καὶ νικήσαντα
12	τὸν ἀγῶνα τῶν
	κήρυκων τῶν με-
14	γάλω[ν Πυθ]ίων
	<i>kazıma ve kırık</i> τῆ
16	δευτέ[ρη] περιόδῳ
	τῆς ἀναστάσεως
18	τοῦ ἀνδριάντος
	ἐπιμελησαμένου
20	Κλ(αυδίου) Θάλλου τοῦ πα-
	τρὸς αὐτοῦ.

Vatan, büyük Pythia oyununun ikinci periyodunda şanlı bir şekilde rekabet eden ve tellalların yarışını kazanan Metrodoros oğlu, leiturgos Claudius Thallus'un asıl oğlu, tellal ve muhteşem komedyacı aktörü Metrodoros'u (onurlandırdı). Heykelinin dikilmesi işini bizzat kendi babası Claudius Thallus üstlendi.

Str. 2-4: Bu satırlarda ἡ πατρίς (vatan) tarafından onurlandırılan kişinin ve babalarının isimleri verilmektedir. Onurlandırılan Metrodoros (Μητρόδορον) ismindeki şahsın iki babasının da ismi geçmektedir; bunlardan ilki Metrodoros, diğeri ise asıl babası Claudius Thallus'tur. Metrodoros ve Claudius Thallus isimleri kentte ilk kez bu yazıtla birlikte belgelenmektedir. Kentten bilinen daha önceki yayımlı yazıtlarda bu isimlerin hiçbiri kayıt altına alınmamıştır.

Str. 6-7: Bu satırlar arasında Metrodoros'un asıl babası Claudius Thallus'un *leiturgos* olduğunun bilgisi ve Metrodoros'un katıldığı yarışmalarda mücadele ettiği kategoriler hakkında bilgi verilmektedir. Kentte daha önce *leiturgos* görevi üstlenmiş olan bir kişi kaydedilmemiştir. Metrodoros hem tellal (κηρυξ) hem de komedyacı aktörüdür (κωμοδός). Mevcut belge, kentte şu ana dek bulunmuş olan ilk teatral içerikli yazıttır.

Str. 8-9: Yedinci satır α- ile bitmektedir ve devam eden satırın başında kırık olduğu için ne sekizinci ne de dokuncu satırın başında ilk üç harf okunamamaktadır. Fakat α- ile başlayan -ιστήν ile biten kelimeye metin içerisindeki anlam dikkate alınarak ἄ[γων]ιστήν tamamlaması önerilmiştir. Aynı yerden kırık olan dokuncu satırdaki

kelime ise sekinci satırın sonunda παρα- ile başlamakta ve -ov ile bitmektedir. Buranın ise agonistik yazıtlarda yarışmacıların bir unvan olarak sıkça kullandığı παρά[δοξ]ov sıfatı ile tamamlanması makul görünmektedir²⁶.

Str. 10-13: Burada Metrodoros'un hem tellalların yarışmasına katılıp mücadele ettiği (ἀγωνισάμενον) hem de galibiyet kazandığı (νικίσαντα) aktarılmaktadır.

Str. 13-14: On üçüncü satırda με- ile başlayan kelime, on dördüncü satırda -γαλω ile devam etmekte; fakat sonrasında kırılma olduğu için ortadaki harfler okunamamakla birlikte satır sonu -ων ile bitmektedir. Kaidenin genelinde her bir satıra ortalama olarak 11 ila 13 en fazla 14 harfin işlendiği görülmektedir. Bu durum ve satırın bitiminin diğerlerine kıyasla iki harf eksik olduğu da dikkate alındığında kırık olan yere yaklaşık olarak dört harf denk gelmektedir. Bu satır için μεγάλη[v Πυθ]ίτων önerilmektedir. Attouda kentinden daha önceden yayınlanmış iki yazıtta da Pythia oyunlarının isminin geçtiği bilinmektedir²⁷. Bunun yanı sıra agonistik yazıtlarda “τῶν μεγάλων Πυθίων” ifadesinin kullanıldığına ilişkin farklı kentlerden örnekler görülmektedir²⁸.

Str. 15: Bu satır kasıtlı olarak yazıttan silinmiştir (Fig. 3). Agonistik yazıtlarda genellikle yarışma ismi ve hemen arkasından düzenlendiği kent ismi gelmektedir. Buradaki durumda ise yarışmanın bir başka isminin silinmiş olması daha muhtemel görünmektedir. Kentte bu müdahalenin bir benzerine iki agonistik yazıtta daha rastlanmaktadır²⁹. Bu yazıtların ilkinin on üçüncü diğerinin ise son satırında agon isminin silinmesi söz konusudur. Bu da araştırılması gereken ayrı bir konu olarak dikkat çekmektedir.

Str. 16: Burada kırılmadan dolayı δευτέ- kelimesinin iki harfi tam okunamamakla birlikte sonraki kelimeye bağlı olması nedeniyle *dativus casusunda* olan περίοδος kelimesine uygun olarak δευτέ[ρη] şeklinde tamamlanmıştır. Bu satırda söz konusu oyunun ikinci periyodunun (δευτέ[ρη] περίοδος) düzenlendiği belirtilmektedir. περίοδος kelimesi de belirli aralıklarla düzenlenen büyük festivallere işaret etmektedir.

Str. 17-18: τοῦ ἀνδριάντος ifadesine göre yazıt taşıyıcısının üzerinde heykelin bulunması gerekmektedir. Kaide duvarda şipolien olarak kullanıldığı için heykelin oturduğu yuva görünmemektedir; ancak yazıt doğrudan kaidenin üzerinde mutlaka bir heykel yer aldığını dışavurmaktadır. Ayrıca metinde heykelin “dikildiğini” ifade eden ἀνίστημι fiili de geçmektedir.

Str. 19-21: Bu satırlarda heykelin dikilmesi işinin bizzat Metrodoros'un kendi babası Claudius Thallus tarafından yapıldığı ifade edilmektedir.

2021 yılında Attouda antik kentinde ilki gerçekleştirilen yüzey araştırması kapsamında tespit edilen yazıtla ilişkin bu çalışma, ilk değerlendirme olarak nitelenebilir. Yayınlanmamış yazıtlardan kentten güreşçi, pankrator gibi spor dallarında yarışan ve galip gelen kimselerin olduğu bilinmektedir. Fakat kentte şimdiye

26 Liddle – Scott – Jones 1996, 1309.

27 Radet 1890, 238, no. 13; MAMA VI, 82; ayrıca bk. Laumonier 1958, 477.

28 Örnek yazıtlar için bk. I.Ephesos 1107; 1108; 1618.

29 MAMA VI, 76; 80.

kadar teatral içerikli bir yazıt tespit edilmemiştir. Burada tanıtılan epigrafiik belge ile Attouda'da teatral yarışmaya katılan ve zafer kazanan bir kimse saptanmıştır. Yazıttan edinilen bilgilere göre Metrodoros oğlu, -ve Claudius Thallus'un asıl oğlu- Metrodoros, vatani tarafından heykeli dikilerek onurlandırılmıştır. Metrodoros ve Claudius Thallus isimleri kentte ilk kez bu yazıtla birlikte kayıt altına alınmıştır. Metrodoros hem tellal hem de komedy aktörü kategorilerinde yarışmıştır. Yazıtın on altıncı satırındaki ikinci periyod (δευτέ[ρη] περίοδος) ifadesi söz konusu oyunun düzenli aralıklarla yapıldığına işaret etmekte; fakat on beşinci satırdaki kasıtlı silinme nedeniyle agon ismi bilinmemektedir. Aynı kişinin tellallık ve farklı bir dalda yarışması Roma Dönemi agonistik yazıtlarında görölmektedir. Bu bilgi, harf karakterleri ve Claudius gens ismi doğrultusunda yazıt, MS 1. yüzyıl ve sonrasına tarihlendirilmektedir. Kentte kayıt altına alınan agonistik içerikli yazıtların yoğunluğu kentin sporcu kimliğini ön plana çıkarmaktadır. Nitekim bilim insanları da Attouda kentinde olasılıkla Pythia yarışmalarının düzenlendiğini düşünmektedirler. Attouda antik kentinde 2021 yılı itibariyle başlayan ve gelecek yıllarda devam edecek olan yüzey araştırması kente dair yeni veriler ortaya koyacak potansiyel göstermekte olup sonraki yıllarda kentin sosyal ve kültürel yaşamının yeni belgeler ve veriler ışığında değerlendirilmesi temenni edilmektedir.

Bibliyografya ve Kısaltmalar

- Altın 2015 Altın, R., Yazıtlar Işığında Pisidia Bölgesi Agonları, Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Anderson 1897 Anderson, G. C., “A Summer in Phrygia: I”, *The Journal of Hellenic Studies* 17, 396-424.
- Chaniotis 1994 Chaniotis, A., “Zur Frage der Spezialisierung im griechischen Theater des Hellenismus und der Kaiserzeit”, *Ktema* 15, 89-108.
- CIG Corpus Inscriptionum Graecarum, A. Boeckh et al., Berlin 1825 – 1877.
- Crowther 1994 Crowther, N., “The Role of Heralds and Trumpeters at Greek Athletic Festivals”, *Nikephoros* 7, 135-155.
- Çokbankır 2010 Çokbankır, N., Yazıtlar Işığında Roma İmparatorluk Çağı Küçük Asya Agonları ve Sporcuları, Akdeniz Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, Antalya.
- Çokbankır-Şengül 2013 Çokbankır-Şengül, N., “Antikçağda Küçük Asya’daki Sporcular: Sosyal Durumları, Profesyonellik ve Kentler”, *Cedrus* I, 151-162.
- Erol-Özdizbay 2011 Erol-Özdizbay, A., Roma İmparatorluk Döneminde Pontus-Bithynia Eyaleti’nde Agonlar ve Agonistik Sikkeler, İstanbul Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Golden 2004 Golden, M., *Sport in the Ancient World from A to Z*, Londra.
- IG IP Inscriptiones Graecae II et III: Inscriptiones Atticae Euclidis anno posteriores, 2nd edn., Parts I-III, ed. J. Kirchner. Berlin 1913-1940.
- IG VII Inscriptiones Graecae, VII. Inscriptiones Megaridis, Oropiae, Boeotiae, ed. W. Dittenberger. Berlin 1892.
- I.Ephesos Wankel, H., *Die Inschriften von Ephesos I (IK 11.1)* Bonn 1979. Nolle, J., *Die Inschriften von Ephesos VIII.2 (IK 17.4)* Bonn 1984.
- I.Side Nolle, J., *Die Inschriften von Side: Side im Altertum (IK 44. II)*, Bonn 2001.
- Laumonier 1958 Laumonier, A., *Les cultes indigènes en Carie*, Paris.
- Liddle – Scott – Jones 1996 Liddle, H. G. – Scott, R. – Jones, H. S., *A Greek-English Lexicon*, Oxford.
- Malay 1994 Malay, H., “New Inscriptions in the Denizli Museum”, *Arkeoloji Dergisi* II, 173-183.
- MAMA VI Monumenta Asiae Minoris Antiqua, Vol. VI Monuments and Documents from Phrygia and Caria. Eds. W.H. Buckler - W.M. Calder. Manchester 1939.
- Miller 2006 Miller, S. G., *Ancient Greek Athletics*, New Haven-Londra.
- Mitchell 1990 Mitchell, S., “Festivals, Games, and Civic Life in Roman Asia Minor”, *JRS* 80, 183-193.
- Moretti 1953 Moretti, L., *Iscrizioni Agonistiche Greche*, Studi Pubblicati Dall’Istituto Italiano Per La Storia Antica, Roma.
- Özdemir – Şimşek 2021 Özdemir, A. – Şimşek, İ., “Kentsel Arkeolojik Sit Alanlarında Koruma Yaklaşımı: Denizli, Hisar (Attouda) Örneği”, *Art Sanat* 15, 229-248.
- Radet 1890 Radet, G. A., “Inscriptions de la region du Meandre”, *Bulletin de Correspondance*

- Hellénique 14, 224-239.
- Ritti 2008 Ritti, T., Museo Archeologico di Denizli-Hierapolis. Catalogo delle iscrizioni greche e latine. Distretto di Denizli/Denizli-Hierapolis Arkeoloji Müzesi Yunanca ve Latince Yazılı Eserlerin Kataloğu. Denizli Yöresinden Gelen Yazıtlar (bilingual in Italian and Turkish), Napoli.
- SEG Supplementum Epigraphicum Graecum. Vols. 26-41. Eds. Henry W. Pleket – R. S. Stroud. Amsterdam 1979-1994.
- Sheppard 1981 Sheppard, A. R., “Inscriptions from Uşak, Denizli and Hisar Köy”, *Anatolian Studies* 31,19-27.
- Söğüt 2017 Söğüt, B., “Attouda (Hisar) Antik Kenti”, *Cedrus* V, 241-260.
- Şayın 2016 Şayın, G., Denizli Hisarköy (Attouda) Kırsal Mimari Mirasının Doku Analizi ve Koruma Sorunları, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Şimşek 2002 Şimşek, C., “Attouda Nekropolü”, Birinci Uluslararası Aşağı Büyük Menderes Havzası Tarih, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Sempozyumu (ed. A. A. Öztürk), İzmir, 229-245.
- Şimşek – Okunak 2002 Şimşek, C. – M. Okunak, “Attouda Seramikleri”, II. Uluslararası Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumu Bildiriler Kitabı,17-30 Haziran 2002 Eskişehir, 83-92.
- Şimşek 2016 Şimşek, C., “Bir Salbakos Kenti: Attouda (Hisar) ve Heykeltıraşlığı”, Havva İşkan’a Armağan (ed. E. Dündar – Ş. Aktaş – M. Koçak – S. Erkoç), İstanbul, 627-648.
- Thonemann – Ertuğrul 2005 Thonemann, P. J. – Ertuğrul, F., “The Carminii of Attouda”, *Epigraphica Anatolica* 38, 75-86.
- Türkoğlu 2021 Türkoğlu, İ., “Civic Coinage of Attouda in Caria”, *Anatolian Research* 23, 289-346.
- Wolicki 2002 Wolicki, A., “The Heralds and the Games in Archaic and Classical Greece”, *Nikephoros* 15, 69-97.
- Yılmaz-Kolancı 2021 Yılmaz-Kolancı, B., “Attouda’da Meter Adrastos Kültü ve İkonografisi”, *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 52, 57-76.

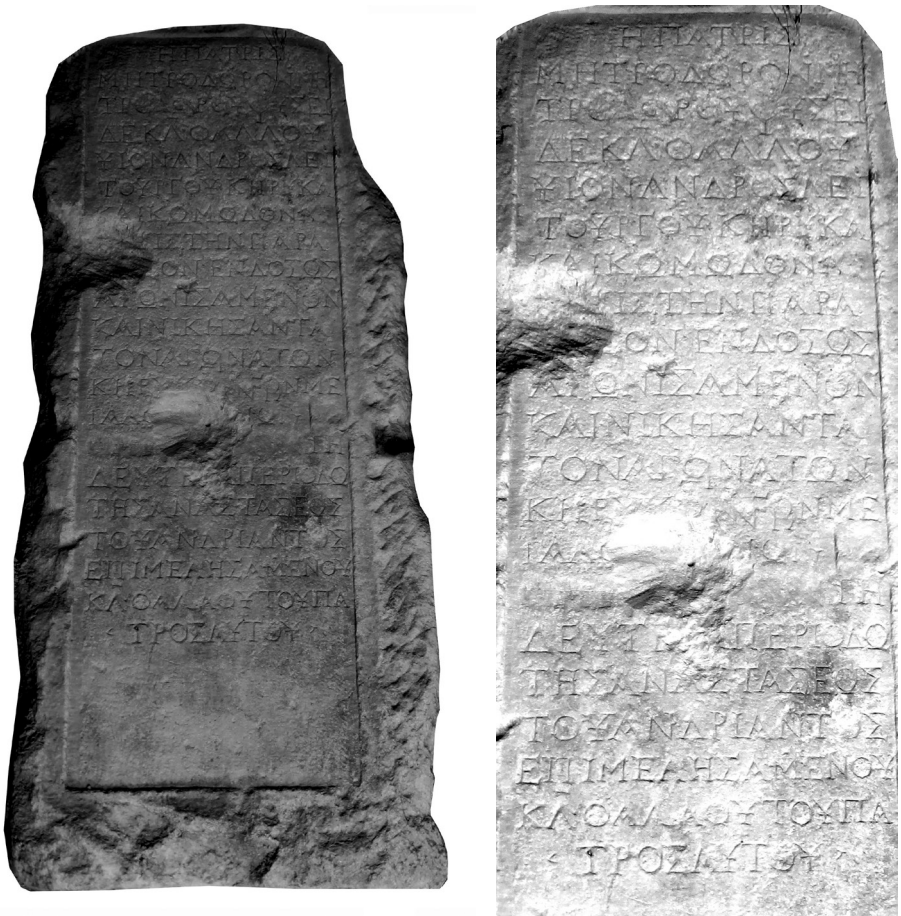

Fig. 1

Fig. 2

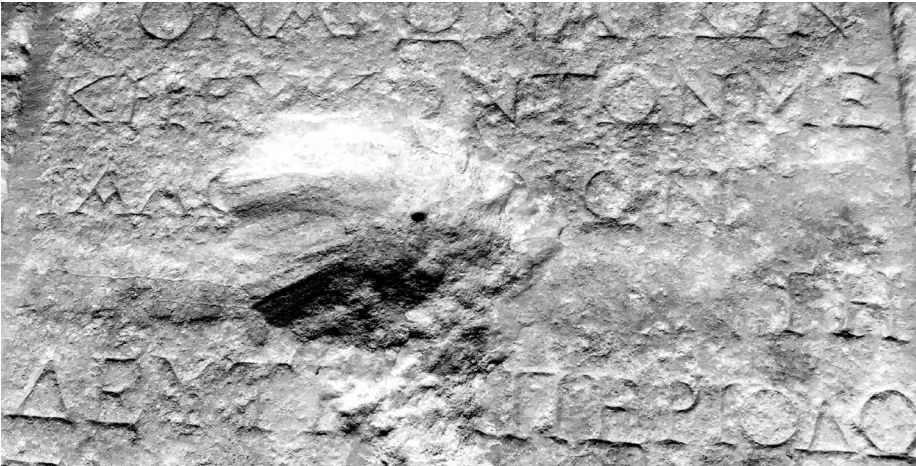

Fig. 3

